

MAAILMA ON NIIN LAVEA 2

Maailmanmusiikki, ja mitä se on

Teksti: Pirjo Aittomäki

Marraskuun *Muusikossa* vierailtiin Espanjan Sevillassa lokakuun lopulla järjestetyillä maailmanmusiikkiin keskittyvillä Womex 07 -messuilla. Palataan vielä tapahtumapaikalle kuulostelemaan suomalaistoimijoiden mietteitä nyk kansanmusiikkimme asemasta kansainvälisellä kentällä. Sanottavaa löytyy myös World Music -käsitteestä.

Konsta Jylhä, Julio Iglesias, Wimpe, Eros Ramazotti, Bebel Gilberto, Andrea Bocelli, Maria Kalaniemi. Ensi luulemalla ei näille taiteilijoille löydy yhteistä nimitystä.

Käynti Stockmannin levyosastolla avaa silmät: samasta World-hyllystä löytyy, jos ei ihan sulassa sovussa, niin ainakin suloisessa sekamelskassa, kaikkea joiusta chansoniin, **Kimmo Pohjosen** haitarihurmoksesta **Juanesin** Kolumbia-rockiin. Löytyypä sieltä myös cd, jonka kannessa komeilee otsikko "Maailmanmusiikkia Suomesta"! Mitähän se on?

Lokeroinnin tuskaa

Maailmanmusiikki-termi syntyi 1980-luvulla vastauksena musiikkimarkkinoiden tarpeisiin: eri maailmankolkista tulvivalle etnoperäiselle musiikille piti markkinoinnin helpottamiseksi löytää yhteinen nimi. Nöihin aikoihin syntyi myös popmusiikkia ja kansallisia erityispiirteitä yhdistelevää uutta musiikkia, joka ei mahtunut vanhoihin *kansan*-tai *etnomusiikki*-lokeroihin.

Yhteiseksi otsikoksi löytyi "World Music", *maailmanmusiikki*. Termi on herättänyt keskustelua ja intohimoja syntymästään saakka.

"Soitin aikoinaan Folkkarit-yhtyeessä. 16 vuotta sitten julistimme lehtihaastattelussa, että maailmanmusiikki on täyttä soopaa", naureskelee Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikön projektipäällikkö **Mika Virkkala** Womexin humussa. "Soitimme folk-rockia, ja kai se jonkun korvissa oli maailmanmusiikkia."

Nyttemmin mielipiteet ovat pehmenneet: "Kyllä suomalainen kansanmusiikki voi olla jostain toisesta kulttuurista katsottuna maailmanmusiikkia."

"Kansanmusiikki ja folk ovat omassa

Nykykansanmusiikkimme vientikärkeä: Sanna Kurki-Suonio Trio eli Riitta Huttunen, Sanna Kurki-Suonio ja Jari Lappalainen.

maassa paikallisia juttuja. Kun musiikkia viedään rajojen ulkopuolelle, siitä tulee maailmanmusiikkia", komppaa Aito Records -levy-yhtiötä pyörittävä basisti **Pekka Lehti**.

"Suomessa kansanmusiikki-sana leimaa musiikin ja usein sulkee ovia. Perinnesiikki ei sekään toimi, uusi kansanmusiikki on vähän parempi ja world music jo tosi cool. Miksi hävetä sanaa nykykansanmusiikki tai kansanmusiikki? Tekijöiden pitäisi vain härkäreppäisesti käyttää niitä", patistaa Virkkala.

Kanteleliiton toiminnanjohtaja **Riitta Huttunen** ja Kansanmusiikin kehityshankkeessa työskentelevä **Jaana Kari** eivät juutu termeihin. "Mitä sanoo *maailmanmusiikki* kadunmiehelle? Jos kerron kotikylällä tekeväni töitä maailmanmusiikin parissa, niin eivät ihmiset sitä ymmärrä. Itse puhun *uudesta kansanmusiikista*", Huttunen selvittää.

"Termeillä ei ole niin väliä; tärkeintä on, että alasta puhutaan", toteaa Kari. *Maailmanmusiikki*, joka mahdollistaa sisäänsä myös eri etnisten musiikkityylien fuusioita, on sallivuudessaan ihan kelpo termi tietyissä yhteyksissä. Parempaakaan ei ole keksitty."

Kategoria levykaupassa

Jo vuosia suomalaisia nykykansanmusiikkiyhtyeitä ja artisteja maailmalle luotsanneella manageri-keikkamyyjä **Phillip Pagella** on

vankka mielipide *maailmanmusiikista*.

"En edes käytä koko sanaa. Maailmanmusiikkia ei ole olemassa, se on vain kategoria levykaupassa", sanoo Page. "Tässä tarkoituksessa käytettynä termi on paikallaan, olemmehan täälläkin World Musicin nimissä."

Musiikin luonnehtimiseen termi on Pagen mielestä liian epätarkka. "Suututtaa, kun sitä käytetään kuvaamaan bändin tyyliä." Erityisesti Pagea harmittaa, kun suomalainen yhtye kertoo soittavansa *maailmanmusiikkia*.

"Tällaiset lausunnot ja kuvailut, varsinkin kirjoitettuina, voivat pitemmän päälle kääntyä musiikkia vastaan", toteaa Page, joka kaihtaa kaikenlaista ajattelua kaventavaa genreilyä. "Suomalainen musiikki on suomalaista musiikkia, ja osaa siitä voi kutsua "contemporary folk musiciksi", *nykykansanmusiikiksi*."

Tämänvuotisessa Womexissa Pagea kismitti Värttinän ja intialaisen säveltäjän **A.R. Rahmanin** The Lord of the Rings -yhteistyötä esitelleelle paneelikeskustelulle lätkäisty otsikko *Tapaus LOTR – Suomalainen maailmanmusiikki kohtaa Bollywoodin*. "Värttinä on Värttinää, ja Rahman haluttiin LOTR:iin intialaisten juuriensa vuoksi. On alentavaa kutsua häntä Bollywood-säveltäjäksi."

Myös levy-yhtiömiös ja manageri **Tapio Korjus** pitää *maailmanmusiikki*-termiä harhaanjohtavana ja hämäränä. "Kun menee

Tokiossa HMV-levykauppaan, siellä ovat sekaisin bretagnelaiset säkkipillit ja patriaciakaasit”, Korjus päivittelee. ”Toisaalta sellaiset genret, jotka ovat riittävän suuria ja elinvoimaisia, ovat luoneet oman juttunsa. Reggaeta ei tarvitse esitellä maailmanmusiikkimessuilla, vaikka se on kolmannen maailman musiikkia Jamaikalta.”

Kovin vakavasti ei Korjus jaksa termistä tuohtua: ”Mikä tahansa, mikä auttaa myymään ihmisille hyvää musiikkia, on mielestäni sallittua. Se täytyy ottaa tietyn filterin läpi.”

Alkuvoimaisuus, aitous...

Moni suomalainen nykykansanmusiikkia esittävä bändi ja artisti on viime vuosina maistanut kansainvälistä suosiota siinä määrin, että voidaan jo puhua buumista. Ammattimaisen kansanmusiikin tekemisen pohjana on vankka koulutus ja osaaminen; taitelijoidemme taso on eittämättömän korkea. Tämä ei kuitenkaan yksin selitä kiinnostusta. Tarvitaan muutakin.

Haastateltavien puheista seuloutuu yl-lättävän helposti menestyksen määreitä. Alkuvoimaisuus, omintakeisuus, rehellisyys ja aitous toistuvat kaikkien puheissa. Ja hulluus.

Suomalaisen musiikin tiedotuskeskuksen Fimicin **Minna Huuskonen** lukee suomalaisen vahvuudeksi tarjonnan monipuolisuuden, tekemisen ilon ja innovatiivisuuden. ”Meiltä löytyy kaikkea tradition ja nykytrendien fuusiosta karjalaisiin itkuvirsiin ja perinteiseen pelimannimusiikkiin. Tekijäkenttä on viriiliä ja virkeää, ja näin voimme palvella monenlaisen musiikin buukkaajia,” Huuskonen kertoo mielissään.

Monipuolisen tarjonnan perustana ovat monipuoliset vaikutteet. ”Yhtä suomalaista historiallista kansanmusiikkia ei ole olemassa, vaan on itäisiä ja läntisiä vaikutteita. Harva bändi yhdistelee molempia, sillä juuret ovat yleensä jommassakummassa”, toteaa Jaana Kari. ”Voimavara ovat myös Balkan-vaikutteet,” Pekka Lehti lisää.

Pitkään kiertäneiden bändiemme työ alkaa kantaa hedelmää.

”Suomalaisten bändien ympärillä on hyvä säpinä,” tietää Phillip Page. ”Jos katsoo Womexin ohjelmaa, niin täällä on espanjalaista, afrikkalaista, klezmeriä, kaikkea, mitä yleensä mielletään maailmanmusiikiksi. Tämä on ihan OK, ” Page sanoo. ”Mutta suomalaisilla on nyt kova maine. Kun huomataan, että bändi tulee Suomesta, ajatellaan, että ahaa, sen täytyy olla hyvä ja jotain *erilaista*: laadukasta, kompromisseja kaihtavaa, erottuvaa ja ennalta arvaamatonta.”

”Meillä on tosi uniikkeja bändejä, ei tuollaista Svängiä löydy mistään muualta”, Lehti vahvistaa ja listaa taiteilijoittemme vahvuusiksi musiikillisen sisällön ja hyvät biisit. Myös musiikin ja huumorin yhdistämisen vaikea taito on monilla hallussa.

Marginaalissa mahdollisuus

Vahvoista adjektiiveista ja ylistyksestä huolimatta musiikin promoaminen ja huomion herättäminen Womexin kaltaisessa tapahtumassa on enemmän kuin haastavaa. Puhumattakaan, että vientitoiminta olisi taloudellisesti kannattavaa tai jopa tuottaisi voittoa.

”Täytyy olla realisti, kyllähän Suomi on rehellisyyden nimissä aika marginaalissa”, Tapio Korjus toppuuttelee. ”Suomalainen kansanmusiikki on aika eteeristä hommaa, eikä sitä pystytä markkinoimaan festivaaleille samoihin rooleihin kuin vaikkapa afrikkalaista tai karibialaista tanssittavaa musiikkia. Emme ole myöskään samassa veneessä irlantilaisien kanssa. Irlantilaisia yhteisöjä on joka puolella maailmaa; tähän perustuu irkkumusan laaja suosio.”

Korjuksen mukaan suomalaisella ja pohjoismaisella musiikilla on oma, aika rajallinen käyttöalueensa.

”Suomalainen musiikki on kuunneltavaa, ei bailauskamaa. Meiltähän viedään pääasiassa aitoa ja alkuvoimaista suomalaista ja saamelaismusiikkia: Värttinä, Kimmo Pohjonen, Wimme, Sanna Kurki-Suonio, Suden aika, JPP, Kalaniemi... Niitä pitää myydä arktisena eksotiikkana, osana pohjoista ulottuvuutta. Olemme samalla viivalla siperialaisen kurkkulaulun kanssa, emme senegalilaisten, malilaisten tai kuu-balaisten kanssa. Se on valitettava totuus. Bailausmusiikin yleisöä on enemmän.”

Marginaalissa on myös mahdollisuus. ”Täällä pitäisi olla tilaisuus myös hiljaisen ja intiimin musiikin kuunteluun. Tila, jonne pääsisi pakoon hulinaa. Ostajia löytyisi varmasti vaikka Japanista tai muista pohjoismaista, joissa pienimuotoisuus puhuttelee,” Riitta Huttunen uskoo.

Tähtiä tarvitaan

Mistä nykykansanmusiikin vienti sitten saisi vetoapua? Onhan jo todettu, ettei musikoiden taidoissa eikä musiikin sisällössä ole vikaa. Fimic tekee avarakatseista työtä suomalaisen musiikin tunnettuuden lisäämiseksi. Taustavaikuttajien kouluttamisessakin on päästy hyvään vauhtiin.

”Ehkä puuttuu tähtiä ja tähtipotentialia”, Korjus pohtii. ”Värttinä, Kimmo Pohjonen, Sanna Kurki-Suonio ja Wimme ovat tähtiä. Niitä ei ole liikaa. Se, että valmistuu Sibiksestä, ei riitä. Tarvitaan myös lavasäteilyä, sillä sen puute paljastuu ulkoikeikoilla heti.”

Myös muiden menestyksestä täytyy osata iloita. ”Jos joku suomalainen bändi menestyy täällä, se on kaikkien etu. On fantastista, että olemme saaneet tänne Svängin. Jos he löytävät itsensä läpi, se vetää muita perässä”, vakuuttaa Jaana Kari.

Maailmalla marginaalikin on laveampi.

Kimmo Pohjonen

KALLE BJÖRKLID

Wimme

PETRI NUUTINEN

Maria Kalaniemi

AYAKO / HALO